

הרה"ג יעקב אריאל שליט"א

שמן שרפה בקבר יוסף

הגר"י עמיחי סובר שמכיוון שאסור לכוהן להיטמא לקבר, הוא אינו רשאי להימצא בקבר יוסף, ולכן אין מקום להדליק שם נרות משמן שרפה. שכן כל ההיתר להדליק נרות משמן שרפה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות הוא רק משום שגם הכוהן יכול ליהנות מהם, וכאן הוא אינו יכול ליהנות. אחרי שכתב את הדברים, העיר בעל פה שאולי יש מקום להתיר הדלקת שמן שרפה בקבר יוסף על סמך הנאת אשת כוהן, שהרי היא רשאית להיכנס לקבר. אלא שלענ"ד יש לברר הגדרת זכותה של אשת כוהן בתרומה, ונראה שנידון דידן תלוי בכך.

א זכותה של אשת כוהן לאכול בתרומה

יש לחקור האם אשת כוהן אוכלת תרומה מכוח עצמה או מכוח בעלה. אם כל זכותה בתרומה היא רק מכוח בעלה, והוא הרי לא יכול להיכנס לקבר יוסף וליהנות ממנה, נראה שאין להדליק בשמן שרפה על סמך הנאתה. לא יהיה טפל חמור מן העיקר. אך אם נניח שאשת כוהן אוכלת מכוח עצמה, והיא רשאית להיכנס לקבר יוסף, מותר להדליק שם שמן שרפה על סמך הנאתה.¹

יש ראיות רבות להנחה השנייה, שאשת כוהן אוכלת תרומה מכוח עצמה.

א. נאמר במשנה (תרומות פ"א מ"ז): 'בת ישראל שנשאת לכהן והיא למודה אצל אביה, אביה מדליק ברשותה'.

משמע שמדובר במקרה שהיא מגיעה לבדה לבית אביה, בלא בעלה הכוהן, אז אביה מדליק ברשותה. כי אם בעלה איתה, היה צורך ברשותו ולא ברשותה. כלומר היא משתמשת בתרומה מכוח עצמה ולא מכוח בעלה. ואפשר לדחות זאת, שמן הסתם גם בעלה הכוהן מסכים. וגם אם אינו מסכים, הוא חייב במזונותיה.

ובכתובות (נז ע"א) שנינו:

הגיע זמן ולא נישאו - אוכלות משלו, ואוכלות בתרומה; רבי טרפון אומר: נותנין

לה הכל תרומה; רבי עקיבא אומר: מחצה חולין ומחצה תרומה.

ממילא היא רשאית לעשות בתרומה שאוכלת - כרצונה. כי אכילתה היא אכילתו והנאתה היא הנאתו, וממילא הסכמתה היא הסכמתו. אך אין מכאן ראיה לנידון דידן, שגם כאשר הבעל אינו רשאי להשתמש בתרומה, כגון שאינו רשאי להיכנס לקבר, היא הבעלים

1. יש נפקא מינא לחקירה זו אם יוצאים ידי חובת מתנות כהונה. ע"י בשיעורי ר' שמואל רוזובסקי, קידושין י ע"ב (עמ' צג); אוצר מפרשי התלמוד, קדושין י ע"ב, עמ' 110-114.

המוחלטים על התרומה לעשות בה כרצונה. ולכאורה אין מדובר במשנה שם במקרה שגם היא נהנית מהנר, שאם כן פשיטא שהיא יכולה להדליק נר לעצמה, ונר לאחד נר למאה'. אלא מדובר שם במקרה שהיא מרשה לאביה ליהנות לבדו מהנר גם בלעדיה. מידי דהוה אחולים, שגם כאשר החולים ישראלים מדליקים עליהם ברשות הכוהן (תרומות שם). אולם הרע"ב כתב: 'מדליק ברשותה - כשהיא שם'. ואכן קשה, מאי קא משמע לן? ויש לומר שהיא הנותנת: הייתה הווה אמינא שאשת כוהן אוכלת רק מכוח בעלה, ואינה רשאית להשתמש בשמן שרפה מחוץ לביתה שלא על דעת בעלה, קא משמע לן שהיא אוכלת מכוח עצמה ורשאית להדליק בכל מקום.

אמנם יש להעיר על דברינו גם בחולים. מאי קא משמע לן שמותר להדליק על דעת כוהן כשהוא עצמו נמצא שם? תיפוק ליה משום 'נר לאחר נר למאה?' ויש לומר שאין הכי נמי, מכיוון שהמשנה כבר השמיעתנו דין זה בחולים, מאי קא משמע לן באישה? אלא על כרחק כמו שכתבנו. עוד יש לומר דחולים, אין מדובר בכוהן חולה אלא בכוהן המבקר חולה, והנר ממשיך לדלוק גם כשכוהן כבר הלך לו. אך באשת כוהן, מאי קא משמע לן? אלא על כרחק כמו שכתבנו שהיא אוכלת מצד עצמה.

ב. בשו"ת 'אבני מילואים' (סי' יז) נכתב:

נסתפקתי באשת כהן מאותן שכופין אותו להוציא אם אוכלת בתרומה כיון דמעוכב ג"ש איבעיא לן בש"ס דכיון דכופין אותו לשחרר תו לאו אדון הוא ואינו מאכיל בתרומה אף על גב דעדיין קנוי הוא לו קודם השחרור א"כ ה"ג באשת כהן באותו שכופין אותו להוציא לאו קנינו הוא? ועיין בתוס' פרק השולח (דף ל"ט) דמפקיר עבדו נמי אינו אוכל אם כופין את רבו לשחררו כדאיבעיא ליה בש"ס ע"ש, אמנם בר"פ אלמנה לכ"ג [סו, א] אהא דתנן עבדי מלוג לא יאכלו בתרומה פריך בש"ס מהא דתניא אשה שקנתה עבדים יאכלו בתרומה ע"ש והרי אלמנה לכ"ג מאותן שכופין אותו להוציא דהא מעשין על הפסולות וא"כ תו לאו קנינו הוא דנימא בה קנין שקנה קנין, ומדלא משני הכין ש"מ דבאשת כהן אפילו באלו שכופין להוציא אוכלת בתרומה עד שתתגרש כגון מוכה שחין ובעל פוליפוס דעדיין קנינו היא. ואפשר דהכי פריך תפשוט מינה דמעוכב ג"ש אינו אוכל בתרומה כיון שכופין לשחרר, אלא דזה אינו במשמע שם בסוגיא ע"ש, ודו"ק.

דעת ה'אבני מילואים' נוטה לחלק בין עבד מעוכב גט שחרור, שכופין את רבו לשחררו משום שספק אם אוכל בתרומה, לבין אשת כוהן, שגם אם כופין אותו לגרשה - אוכלת בתרומה. ועל כרחק צריך לומר שהחילוק ביניהם הוא שעבד אוכל מכוח רבו, **בעוד אישה אוכלת מכוח עצמה**. החילוק בין עבד לאישה מתברר יותר על פי המשך דבריו של ה'אבני מילואים'. הוא מסביר שעבד הוא 'קניין כספו' של האדון, ואילו אישה אינה 'קניין כספו' של הבעל. היא 'נקנית' כביכול על ידי קבלת כסף הקידושין, האישה מתקדשת ע"י צורה חיצונית הדומה לקניין כסף, אך היא אינה רכוש של בעלה כמו עבד. ושאר צורות קנייני הקידושין נלמדו מהיקש ('דאתקוש הוויות להדדי'). ואדרבה כבא ללמד ונמצא למד. קידושי ביאה אינם קניין ואף הם הוקשו לקניין כסף, ללמדך שגם קידושי כסף

אינם קניין רכוש. לאור זאת יש לומר שעבד, שהוא ממש קניין כספו של הכוהן, אוכל רק בזכות אדונו, ואילו אישה, שהגדרת הקשר בינה לבין בעלה שונה, אוכלת בזכות עצמה. וזו לשון ה'אבני מילואים' שם:

ראיתי בשיטה מקובצת פרק אף על פי (דף נ"ז) בהא דאמר עולא ד"ת ארוסה אוכלת שנאמר וכהן כי יקנה כו' והאי נמי קנין כספו הוא, וז"ל והאי נמי קנין כספו **שקנאה בכסף קידושין** שלו עכ"ל הרי שהרגיש בזה שאין קנין ממון לארוס גבי ארוסתו לכך מפרש קנין כספו היינו שקנאה בכסף קידושין ועיקר אכילתה משום קנין איסור שבה שאסורה לכל העולם משום אשת איש, וכיון שאותו קנין איסור נקנה לו ע"י כסף מקרי קנין כספו.

ובהכי ניחא נמי מאי דקשיא לן לעיל במפקיר עבדו דאוכל בתרומה אמאי לא אמרינן כספו המיוחד לו, והוא משום דהתם בדין יום או יומים כתיב כי כספו הוא היינו העבד **הקנוי** לכך בעינן כספו המיוחד לו, מה שאין כן גבי תרומה דכתיב: קנין כספו ולא קאי על העבד הנקנה אלא על **כסף מקנתו** ואינו ענין לומר כספו המיוחד לו, ועיין פרק אף על פי (דף נ"ח) דאיתא שם בגמרא היבם אינו מאכיל בתרומה מ"ט קנין כספו אמר רחמנא והאי קנין דאחיו הוא. ופירש"י ז"ל והאי קנין דאחיו הוא וכי מיית ליה פקע קנינו אבל כנסה הרי היא אשתו לכל דבר והכתוב קראה אשתו דכתיב ולקחה לו לאשה דקניה בביאה, וכי היכי דקדושי ביאה מאכילין בתרומה בארוסה **דאיתקש הויות להדדי** כך מאכילין ביבמה, עכ"ל. ולכאורה תקשי כיון דקנה היבם בביאה והרי היא אשתו לכל דבר וקנינו היא ולמה ליה לרש"י ז"ל לפרש משום דאיתקש הויות אהדדי, ולפמ"ש ניחא ומשום דאשה אין לבעלה עליה **שום קנין ממון** וכמו שביארנו וע"כ אי אתה קורא כאן קנין כספו אלא משום קידושי כסף **שנקנית** בהן, וקידושי שטר וביאה דמאכילין משום דאתקושי הויות אהדדי וכיון דכסף מאכיל גם שטר וביאה מאכילין, וגבי יבמה דאינה נקנית בכסף ליכא היקש הויות אהדדי לכך פירש"י דכיון דקדושי ביאה מאכיל בארוסה דאיכא היקש הויות ממילא גם ביאה דיבמה מאכיל שהרי הכתוב השווה אותו וקראה אשה וכנ"ל... דאנן בעינן לאכילת תרומה או שיהיה **כספו גמור** כמו עבד או שיהיה עכ"פ **נקנה בכסף** כמו אשה ושאר הויות אתקוש אהדדי לקידושי כסף דאית' גבי בעל ולא חילקנו בין ביאה לביאה כיון שקונה קנין גמור...

ג. רש"י בקידושין (י ע"ב) מביא שני מקורות לאכילת אשת כוהן בתרומה. בד"ה 'כספה מאכילתה', כתב: 'דכתיב (ויקרא כב) קנין כספו הוא יאכל בו'. ובד"ה 'זו שביאתה מאכילתה', כתב: 'קס"ד השתא דביאה עושה נישואין כדמפרש ואזיל ונישאת פשיטא ליה דאכלה דנפקא ליה בספרי מכל טהור בביתך יאכל אותו'.

והקשו המפרשים, מדוע יש צורך בשני פסוקים: 'קנין כספו הוא יאכל בו' (ויקרא כב, יא) וגם 'כל טהור בביתך יאכל אותו' (במדבר יח, יא)? וכתבו האחרונים ששני דינים הם: זכות האישה מכוח בעלה הוא מ'קנין כספו', וזכותה העצמית היא 'מכל טהור וכו'.

ובכך תירץ הגר"א קוטלר² את דברי ה'חינוך' (מצוה רפ), שעבד כנעני אוכל, דקנין כספו הוא. ואם קנה העבד עבדים, גם הם אוכלים על ידו, משום דכתיב (שם, שם י"א) 'כי יקנה נפש קנין', שיש במשמע שהנפש יעשה קניין. אבל אם העבד השני קנה עבד שלישי, השלישי אינו אוכל, ד'כי יקנה הנפש קנין' אמר רחמנא, ולא 'קנין הקנין'. ותמהו האחרונים מה הסברה לומר כן, ומדוע לא נאמר כן גם באשת כוהן, שעבדי עבדיה לא יאכלו בתרומה? אלא על כרחך יש לחלק בין אשת כוהן לעבד כוהן, אשת כוהן אוכלת בזכות עצמה, ולא כן עבד כוהן, האוכל רק מכוח אדוניו. לכן עבדים שקנה עבד הכוהן, מאכילים אותם מכוח גזרת הכתוב, אך את עבדי עבדיו אין מאכילים, כי מסברא אינם יכולים להאכיל את עבדיהם. אך אישה כמוה ככוהן - גם עבדי עבדיה שקנו עבדים - אוכלים בתרומה.³

ד. נאמר במשנה (תרומות פ"ו מ"ב):

בת ישראל שאכלה תרומה ואח"כ נשאת לכהן אם תרומה שלא זכה בה כהן אכלה משלמת קרן וחומש לעצמה ואם תרומה שזכה בה כהן אכלה משלמת קרן לבעלים וחומש לעצמה מפני שאמרו האוכל תרומה שוגג משלם קרן לבעלים וחומש לכל מי שירצה.

ופירש הר"ש למשנה, כך:

לעצמה - דתרומה נמי אם היתה בעין לא היתה מחויבת ליתן לכהן **דנעשית כהנת בנישואיה.**

וכן כתבו הרא"ש והרע"ב (למשנה שם). ה'תפארת ישראל' (למשנה שם, אות ט) הקשה על כך מדין גוזל אביו, שחייב לשלם חומש:

וחומש לעצמה. לאכלן בתורת תרומה, דאפי' ה' התרומה בעין זכתה בהן משנשאת, ואילה"ק מב"ק [פ"ט מ"ט] דהגוזל אביו ונשבע לו ומת אביו, דמשלם קרן וחומש לבניו של גזלן התם במזיד בגזילה, וכ"כ אמרי' בירושלמי [פ"ו מתרומה] בגזל תרומה מאבי אמו כהן ואכלה ומת אבי אמו משלם לירוש אחר.

ויש ליישב את הערת ה'תפארת ישראל' שיש לחלק בין גוזל אביו לאשת כוהן: גוזל אביו חייב לשלם לאביו, כי אף שהוא יורש, הוא בא רק מכוח אביו, לא כן אשת כוהן. היא אוכלת בזכות עצמה. אך ה'תפארת ישראל' לא תירץ כן, ואכן הוא גם השמיט את מה שכתבו הראשונים, שהיא כוהנת בנישואיה. וראה 'משנה ראשונה' (למשנה שם), שכתב שזר שאכל תרומה והוא בן בתו של כוהן - חייב להפריש קרן והיא לעצמו, ואילו את החומש נותן לכל מי שירצה. לעומת זאת, אשת כוהן מעכבת את החומש לעצמה. ואף כאן צריך לומר שבן בתו של כוהן אינו זוכה בתרומה מכוח עצמו, ולא כן אשת כוהן, הזוכה בתרומה מכוח עצמה.

2. אוסף חידו"ת ממרן הגר"א קוטלר, ס' יא, עמ' קכז.
3. וראה מנחת חינוך, מצוה רפ, אות ז; וצ"ע בסוגיה ביבמות סו.

ה. ב'זכר יצחק' (סי' לא) הובאה הוכחה אחרת, מעבד המעוכב גט שחרור שהגמרא (גיטין מב ע"ב) הסתפקה לגבי דינו, ולדעת הרמב"ם אינו אוכל בתרומה. לעומת זאת לגבי אלמנה לכהן גדול (יבמות סו ע"א), מבואר שעבדיה יאכלו בשבילה, אף על פי שכופים אותו להוציאה. ולגבי אשת כוהן שבעלה נעשה פצוע זכה, מבואר שאוכלת אף על פי שכופים אותו להוציאה (יבמות ע ע"א). על כן ההבדל בין דין עבד המעוכב גט שחרור לבין אשת כוהן נובע מכך שהיא אוכלת מכוח עצמה, ואילו העבד - מכוח אדונו. וראה (זכר יצחק' שם) סברה הפוכה מה'חינוך', שעבדי עבדיו של כוהן שקנו עבדים אינם אוכלים, בעוד שאשת כוהן שנייה אוכלת אף על פי שכופים אותו להוציאה, ועבדיה אינם אוכלים. ומה ההיגיון בכך? אלא משום שהיא עצמה אוכלת מהתורה מדין 'כל טהור בביתך יאכל אותו', אך עבדיה אוכלים רק מכוח 'קנין כספו', ומכיוון שאין לה דין קניין למעשה, שהרי כופים אותו להוציאה, אינה יכולה להאכיל את עבדיה. זאת כי דין 'טהור בביתך' נסב אליה בלבד אך לא לעבדיה. וצריך לומר שה'חינוך' חולק על הרמב"ם וסובר שעבדים עצמם אוכלים מדין 'קניין כספו', ולכן קניין שלישי אינו מועיל, בעוד שהיא עצמה מאכילה את עבדה מדין 'כל טהור', ולכן גם קניין שלישי מועיל. על כל פנים, בין לרמב"ם בין ל'חינוך', מוסכם שאשת כוהן אוכלת מכוח עצמה, בעוד שעבד כוהן אוכל מכוח רבו.

ו. יש להביא ראיה מקושיית ה'כסא דהרסנא' שהובאה ב'קובץ הערות' (הר"א וסרמן, ליבמות סי' מז).

א) בשו"ת 'בשמים ראש' (סי' שמ), בהגהת 'כסא דהרסנא', הוקשה באשת כוהן שנתחללה, אמאי נפסלת מאכילת תרומה? מאי שנא משפחת כוהן, דהויא זונה, ומכל מקום אוכלת בתרומה משום דהוי קניין כספו של כוהן? ותירץ הר"א וסרמן בספר 'קובץ הערות', שם:

והנה ז"ל הרמב"ם בפירוש המשניות פ"ק דגיטין [י"א ע"ב]: ומה שהשיבו לו חכמים מפני שהוא קנינו, ר"ל שזה העבד, באכילת תרומה... זה כמו שתאכל בהמת כהן תרומה מפני שהוא קנין כספו, לפיכך אינו אצלו מעלה שיפסידנה... (ד) עכ"פ מדברי הרמב"ם נתגלה טעמו של דבר, דלא שייך לאסור שפחת כהן בתרומה משום זונה, דזה אינו שייך אלא אם היה לה היתר אכילה מצד עצמה, וכשזינתה הפסידה דינה, אבל בשפחה, גם אם לא היתה זונה, אין לה דין היתר בשביל עצמה, אלא שרבה מאכילה בתרומה כמו שמאכיל לבהמתו, ובזה לא שייך פסול זונה. [משא"כ אשת כהן שהיא אוכלת מכוח עצמה לכן היא צריכה להיות ראויה מצד עצמה לאכול תרומה וכשהיא נטמאה אינה ראויה לאכול תרומה]. ואכתי תיקשי מאי שנא אשת כהן מעבד ושפחת כהן, דהא תרווייהו ילפינן להו מקנין כספו. אמנם נראה דאשת כהן יש לה היתר בתרומה מצד עצמה, ולא הויא כבהמתו. וראיה לזה, מהא דס"ל לרבא [נ"ז ע"א] דאפילו אין כח לבעל להאכילה עכשיו, מ"מ אוכלת משום שכבר אכלה. ועיי"ש בסוגיא, דפריך דא"כ אשת כהן שמת בעלה תאכל, שכבר אכלה, ומשני התם פקע קניניה. ומוכח מזה דאילו היה אפשר לאשכוחי בחי, שאינו יכול להאכילה עכשיו, דומיא דמת, היתה אוכלת

בשביל שכבר אכלה, ואילו בבהמת כהן כהאי גוונא, הדבר פשוט דלא שייך לומר שתאכל מפני שכבר אכלה. ועל כרחך צריך לחלק, דבבהמה אין ההיתר להבהמה מצד עצמה, אלא להבעלים, וצריך שיהא להבעלים עכשיו כח להאכילה, אבל אשתו, כל זמן דלא פקע קניניה, אוכלת בשביל עצמה, ואינה צריכה לבעלה בכל שעה ושעה שיאכילה עכשיו, ומשו"ה שייך באשתו פסול זונה וחללה, ולא בשפחה.

וראה מה שכתבנו בספר 'יושב אהלים' (קידושין סי' י, עמ' 386-390), אך להנ"ל מבואר יותר. אשת כוהן אוכלת מכוח עצמה בגלל הכתוב 'כל טהור בביתך יאכל קדש', ולכן עליה להיות טהורה, וכשאינה טהורה - אינה יכולה לאכול. ובהמשך בספר 'קובץ הערות' (שם אות ו) נכתב:

ר"פ אלמנה [ס"ו ע"א] ליהוי כקנינו שקנה קנין, והיינו דמדחזינן דעבדי עבדים אוכלין, ובזה אין לומר דהעבד מאכיל לעבדיו, דהא אין לעבד היתר אכילה מכח עצמו אלא מכח האדון, כבהמתו, ועל כרחך דעבדי עבדים נמי אוכלין מכח האדון, וא"כ באשה נמי יאכלו עבדיה מכח הבעל אף שהיא חללה. ולא פריך מאשה שקנתה עבדים, דהתם אפשר שהעבדים אוכלין מכחה ולא מכח הבעל, והיכא שהיא חללה אינה יכולה להאכיל, אבל כיון דעבדי עבדים אוכלין מכח האדון, א"כ גם עבדי אשה יאכלו מכח הבעל, אפילו היא חללה. ומשני קנין אוכל מאכיל, שאינו אוכל אינו מאכיל, דאף שאוכלים מכח האדון, מ"מ גזה"כ דרק קנין אוכל מאכיל. [ועיין בירושלמי כאן [פ"ז ה"א] לענין עבד ערל, אם עבדיו אוכלין בתרומה.

ב. שכיחות ההגעה של אשת כוהן לקבר יוסף

למרות מה שכתבנו שאשת כוהן אוכלת מכוח עצמה, עדיין צריך עיון אם מותר להדליק בשמן שרפה בקבר יוסף, כי הסיכויים שאשת כוהן תגיע לקבר נמוכים: א. כמעט אין נשים מגיעות לשם, כי כיום המגיעים לשם הם חסידים או בני ישיבה שנוסעים בתחבורה מאורגנת שאין בה מקום לנשים. ב. אשת כוהן היא מיעוט שבמיעוט. לכן אין מקום להסתמך על הנאת אשת כוהן מההדלקה. אלא שהדבר תלוי בהסבר המשנה (תרומות פי"א מ"י):

מדליקין שמן שרפה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמבואות האפלין ועל גבי החולין ברשות כהן

משמע שרק חולים צריכים רשות כוהן, מה שאין כן בתי כנסיות ובתי מדרשות, שאינם צריכים רשות כוהן. וכן מבואר בירושלמי ונפסק להלכה ברמב"ם (הל' תרומות פי"א הי"ח):

וכן מדליקין שמן שריפה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמבואות האפלים שלא ברשות כהן, ומי שאין לו חולין להדליק נר חנוכה מדליק שמן שריפה שלא ברשות הכהן, מדליקין שמן שריפה על גבי החולין ברשות כהן.

אלא שההסבר מדוע אין צורך ברשות כוהן בבתי כנסיות ובבתי מדרשות תלוי במחלוקת הראשונים, האם הנאת כילוי של תרומה טמאה, אסורה לזרים מהתורה או מדרבנן.⁴ אם היא אסורה מהתורה - צריך לומר שההיתר להשתמש בשמן שרפה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות הוא משום שכוהן עשוי להגיע לשם. וצריך לומר שזו כוונת התוספות בפסחים (לד ע"א, ד"ה מחמין), שהרי הירושלמי אומר במפורש שבבתי כנסיות ובבתי מדרשות אין צורך ברשות כוהן; ולכן צריך לומר שמן הסתם יש סיכוי שיימצא בהם כוהן, כי שיטתם שם כרבנו תם, שהנאת כילוי של טבל אסורה מהתורה אך אם האיסור הוא מדרבנן - יש לומר כמו שכתב הר"ש בפירושו למשנה ט, שמותר להשתמש בשמן שרפה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כי זהו צורך רבים, וזו לשונו:

וצ"ל דאף דמדרבנן אסור הנאת כילוי בצורך רבים לא גזור כגון בתי כנסיות ובתי מדרשות ומבואות האפלין.

לפי ההסבר שההיתר הוא משום שכוהן עשוי להגיע, במקום שאין סיכוי שכוהן או אשת כוהן יגיעו לשם - אסור להשתמש בשמן שרפה. אך לפי הסבר הר"ש, בכל מקום שהוא צורך רבים לא גזרו, ואם כן, גם אם אין סיכוי שכוהן יגיע לשם, מותר להשתמש בשמן שרפה. וכעין ראייה לכך שגם במקום שאין סיכוי שכוהן ייחנה מהשימוש בשמן שרפה מותר להדליק בו, יש להביא מנרות חנוכה. שהרי אין לנו רשות להשתמש בהם, ובכל זאת התירו להדליק נר חנוכה בשמן שרפה.⁵ ועל כרחך הדבר מותר משום שפרסומי ניסא הוא צורך רבים. ויש לדחות ראייה זו משום דניחא להו לכוהנים שעושים מצווה בשמנם, ובפרט מצות נר חנוכה שזכינו לה בזכות הכוהנים בני חשמונאי. הכוהנים נהנים מזה שהציבור כולו משתמש בשמנם, והוא הדין לכל מקום ציבורי, וגם קבר יוסף בכלל. אך מכיוון שמחלוקת זו אם הנאת כילוי אסורה מהתורה או מדרבנן לא הוכרעה, אין להדליק שמן שרפה במקום שאין סיכוי שכוהן או אשתו יבואו לשם.

סוף דבר, אמנם אשת כוהן זכאית ליהנות בתרומה מכוח עצמה, אך מכיוון שאין סיכוי שתגיע לקבר יוסף, אין להדליק שם בשמן שרפה.

4. ע"י משנה למלך, הל' תרומות פ"ב הי"ד.

5. הערת עורך, י"פ: נקודת המוצא היא שהכוהן צריך ליהנות משמן שרפה, אך ע"י מעדני ארץ, תרומות פ"ב הי"ד, שלדעת התוספות (שבת כד ע"ב) אין חובה שהכוהן ייחנה, אלא הוא היתר, ולרמב"ם הל' תרומות פ"ב הי"ד, משמע שצריך ליהנות.